

АНОТАЦІЯ

Ковальчук Ю.В. Психологічні особливості формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія». – Національний університет «Острозька академія», Острог, 2026.

Дисертаційне дослідження присвячене теоретико-методологічному обґрунтуванню та емпіричному вивченню психологічних особливостей формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов у процесі їхньої професійної підготовки.

У дисертації здійснено комплексний теоретичний аналіз науково-психологічних підходів до розуміння сутності й структури комунікативної культури. Установлено, що комунікативна культура є багатовимірним феноменом, який постає як органічний синтез процесів комунікації та загальної культури особистості. На відміну від комунікативної компетентності, культури мовлення чи мовленнєвого етикету, які відображають окремі інструментальні або нормативні аспекти комунікативної діяльності, комунікативна культура розглядається як глибинна інтегративна якість особистості, що функціонує одночасно на особистісному, ціннісному, рефлексивному й операційно-технічному рівнях. Вона забезпечує як внутрішню готовність особистості до діалогу, так і практичну реалізацію комунікації в реальних соціальних та міжкультурних ситуаціях.

У роботі систематизовано соціокультурний, особистісний, діяльнісний, метакогнітивний та аксіологічний підходи до розуміння комунікативної культури. Соціокультурний підхід дав змогу розглянути комунікативну культуру в контексті міжкультурної компетентності, національної ідентичності, толерантності та здатності особистості до конструктивної взаємодії з представниками інших культур. Особистісний підхід уможливив інтерпретацію комунікативної культури як складного, цілісного, динамічного

особистісного утворення, що залежить від життєвого досвіду, системи цінностей, соціального й емоційного інтелекту людини. Метакогнітивний підхід акцентував увагу на здатності особистості свідомо будувати, контролювати, оцінювати й коригувати власну комунікативну поведінку. Аксиологічний підхід підкреслив гуманістичний характер комунікативної культури, її морально-етичне наповнення та зв'язок із системою особистісних і професійних цінностей. Діяльнісний підхід дав підстави розглядати комунікативну культуру як якість, що формується, закріплюється та проявляється у процесі реальної взаємодії.

У дослідженні диференційовано поняття «комунікативна культура» від суміжних понять: «комунікативна компетентність», «комунікативний інтелект», «культура мовлення», «мовленнєвий етикет». Обґрунтовано, що комунікативна компетентність є складником комунікативної культури, оскільки забезпечує володіння знаннями, уміннями та навичками спілкування; комунікативний інтелект є важливим психологічним ресурсом розвитку комунікативної культури, оскільки дає змогу розуміти соціальні ситуації, наміри співрозмовника й особливості міжособистісної взаємодії; культура мовлення виконує функцію мовного інструментарію комунікативної культури; мовленнєвий етикет становить її нормативний аспект, пов'язаний із дотриманням соціально прийнятних форм мовленнєвої поведінки.

Враховуючи існуючі підходи до структури комунікативної культури, виділено такі її компоненти: мотиваційно-ціннісний, метакогнітивний, мовно-комунікативний і соціально-поведінковий. Мотиваційно-ціннісний компонент постає ядром комунікативної культури й відображає внутрішню спрямованість особистості на автентичне спілкування, діалогічність, толерантність, професійно значущі комунікативні цінності та готовність до взаємодії. Метакогнітивний компонент виконує регулятивну функцію, забезпечуючи усвідомлення, моніторинг, оцінювання та корекцію власної комунікативної діяльності. Мовно-комунікативний компонент пов'язаний із володінням мовними засобами, комунікативними стратегіями, мовною

гнучкістю, компенсаторними вміннями та здатністю підтримувати спілкування в іншомовному середовищі. Соціально-поведінковий компонент відображає здатність до соціальної адаптації, розуміння комунікативного контексту, ненасильницького спілкування, емпатійної взаємодії, урахування вербальних і невербальних аспектів комунікації.

Отже, комунікативну культуру майбутніх фахівців іноземних мов визначено як багатовимірну інтегральну якість особистості, яка задля досягнення професійно та соціально значущої мети здатна свідомо будувати, регулювати й рефлексувати власну комунікацію на основі визначеної культурної, зокрема національної, ідентичності, цінностей і норм. Таке розуміння дає змогу трактувати комунікативну культуру не лише як сукупність мовленнєвих умінь або комунікативних навичок, а як цілісну психологічну систему, що охоплює ціннісні орієнтації, метакогнітивні механізми, мовну компетентність і соціально-поведінкову зрілість.

У дисертації визначено три основні психологічні умови формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов: розвиток соціального інтелекту, розвиток когнітивної самосвідомості та навичок метакогнітивної регуляції, сформованість національної ідентичності в поєднанні з міжкультурною чутливістю. Соціальний інтелект розглянуто як психологічний фундамент адаптивності особистості до міжособистісної та міжкультурної взаємодії. Він забезпечує здатність розуміти соціальний контекст комунікації, інтерпретувати поведінку інших людей, прогнозувати реакції співрозмовника та адекватно реагувати на зміну комунікативної ситуації. Метакогнітивна регуляція постає механізмом усвідомленого управління комунікативною діяльністю, що дає змогу майбутньому фахівцеві іноземних мов оцінювати власні комунікативні дії, виявляти труднощі, коригувати стратегії поведінки й уникати ригідних способів реагування. Національна ідентичність інтерпретована як ціннісна основа міжкультурного діалогу, що забезпечує стійкість особистості в полікультурному середовищі,

сприяє збереженню культурної суб'єктності та формуванню позиції інтеркультурного комуніканта.

У роботі обґрунтовано 4 рівні розвитку комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов: нульовий, елементарний, адаптивний і творчий. В основу їх визначення покладено ступінь диференціації, інтегрованості та ієрархічної організації структурних компонентів комунікативної культури. Теоретично обґрунтовано критерійно-діагностичний апарат дослідження, який охоплює лінгвістично-комунікативний, соціокультурний / інтерактивний та особистісно-рефлексивний критерії. Лінгвістично-комунікативний критерій відображає рівень володіння мовними засобами, комунікативними стратегіями, мовною гнучкістю та компенсаторною компетентністю. Соціокультурний / інтерактивний критерій характеризує здатність до міжкультурної взаємодії, соціальної адаптації, комунікативної толерантності, соціальної обізнаності й ненасильницького спілкування. Особистісно-рефлексивний критерій охоплює мотиваційно-ціннісні характеристики, когнітивну самосвідомість, метакогнітивну регуляцію, готовність до комунікації та здатність до рефлексивного осмислення власної комунікативної поведінки.

Проведено комплексне емпіричне вивчення комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов. Установлено, що більшість досліджуваних має середній рівень розвитку комунікативної культури. Найбільш розвиненими виявилися готовність до комунікації, національна ідентичність та окремі аспекти метакогнітивної регуляції. Водночас менш сформованими є міжкультурна чутливість, соціальні навички та соціальна усвідомленість, що вказує на наявність труднощів у практичній реалізації комунікативних знань, цінностей і установок у реальних соціальних та міжкультурних взаємодіях.

Аналіз динаміки комунікативної культури залежно від років навчання засвідчив, що рівень розвитку мовно-комунікативного компонента зростає впродовж професійної підготовки. У структурі комунікативної культури першокурсників домінують процеси внутрішньої саморегуляції за відносно

слабшої інтегрованості мотиваційно-ціннісних і соціально-поведінкових характеристик. У студентів другого курсу структура комунікативної культури набуває більшої інтегрованості, а центрального значення набувають взаємозв'язки між мотиваційно-ціннісними та мовно-комунікативними характеристиками. На старших курсах структура комунікативної культури стає найбільш складною й інтегрованою; посилюються зв'язки між метакогнітивними та соціально-поведінковими характеристиками, що свідчить про поступовий перехід від переважно рефлексивно-контрольної моделі функціонування комунікативної культури до більш інтегрованої соціально-рефлексивної моделі.

Результати кореляційного аналізу засвідчили інтегративний характер комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов. Центральне місце у структурі комунікативної культури посідає готовність до комунікації, яка пов'язана з показниками всіх інших компонентів і виконує роль своєрідного інтегратора комунікативної культури. Мотиваційно-ціннісні характеристики створюють ціннісне підґрунтя комунікативної взаємодії; соціально-поведінкові характеристики забезпечують її практичну реалізацію; метакогнітивні механізми виконують функції внутрішньої регуляції, рефлексії та контролю комунікативної діяльності.

Особливу увагу в дослідженні приділено метакогнітивному компоненту. Виявлено, що когнітивна самосвідомість, потреба контролювати власні думки, негативні переконання щодо неконтрольованості думок та інші метакогнітивні характеристики утворюють відносно автономну систему внутрішньої регуляції. Водночас встановлено подвійний вплив метакогнітивних процесів на розвиток комунікативної культури. З одного боку, когнітивна самосвідомість сприяє рефлексивності, усвідомленому самоспостереженню та регуляції комунікативної діяльності. З іншого боку, надмірна потреба контролювати думки й переконання щодо їх неконтрольованості можуть знижувати соціальну усвідомленість, соціальні навички та спонтанність міжособистісної взаємодії. Це свідчить про необхідність формування не лише

рефлексивності, а й психологічної гнучкості, когнітивної впевненості та здатності до адаптивного реагування в умовах комунікативної невизначеності.

Факторний аналіз дав змогу виділити узагальнений метакогнітивний фактор, який інтегрує основні показники метакогнітивних переконань. Його зв'язки з іншими складниками комунікативної культури підтвердили важливу роль метакогнітивної регуляції в організації комунікативної діяльності та міжкультурної взаємодії.

Установлено, що досвід перебування в іншомовному середовищі є важливим чинником розвитку комунікативної культури, однак його вплив має нелінійний характер. Студенти, які мали досвід міжкультурної взаємодії, загалом демонстрували вищі показники більшості компонентів комунікативної культури порівняно зі студентами без такого досвіду. Найсприятливіші результати спостерігалися в студентів із досвідом перебування в іншомовному середовищі від одного до шести місяців. Натомість тривале перебування за кордоном не завжди зумовлювало подальше зростання показників. Отже, міжкультурний досвід є не автоматично позитивним чинником, а ресурсом розвитку, ефективність якого залежить від рівня його рефлексивного осмислення та психологічного супроводу.

За результатами множинного регресійного аналізу визначено найбільш значущі предиктори розвитку комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов. До них належать розвиток національної ідентичності, когнітивної самосвідомості, метакогнітивної регуляції, розвиток соціальних навичок і досвід перебування в іншомовному середовищі. Це дало підстави розробити теоретико-концептуальну та емпіричну модель формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов, яка відображає взаємозв'язок її структурних компонентів, психологічних умов та критеріїв розвитку кожного компонента комунікативної культури.

З урахуванням результатів теоретичного й емпіричного дослідження розроблено й апробовано програму формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов. Формування комунікативної культури

розглянуто як багаторівневий процес, що охоплює соціальне засвоєння норм і цінностей комунікації, їх інтеріоризацію, особистісне осмислення, рефлексію та подальше перетворення на внутрішні регулятори комунікативної поведінки.

Структура програми охоплювала декілька взаємопов'язаних напрямів роботи: розвиток національної ідентичності та міжкультурної чутливості; розвиток когнітивної самосвідомості та навичок метакогнітивної регуляції; розвиток соціальних навичок; стимулювання й рефлексивне осмислення досвіду міжкультурної взаємодії; розвиток мовно-комунікативного компонента в процесі аудиторної іншомовної підготовки. Окрему увагу приділено формуванню мовної гнучкості, компенсаторних стратегій, готовності до комунікації в умовах невизначеності та навичок ненасильницького спілкування. Для студентів, які мали досвід перебування в іншомовному середовищі або проходили короткострокові мовні курси за кордоном, передбачено психологічний супровід, спрямований на рефлексивне осмислення міжкультурного досвіду. Для студентів без такого досвіду створювалися умови для моделювання міжкультурної взаємодії через спілкування з носіями мови, рольові ігри, міжкультурні дискусії та аналіз автентичних комунікативних ситуацій.

Результати апробації програми підтвердили її ефективність. Після реалізації формувального впливу зафіксовано зростання показників у рівнях розвитку всіх компонентів комунікативної культури. Найбільші позитивні зміни виявлено щодо міжкультурної чутливості, готовності до комунікації, мовної гнучкості, навичок ненасильницького спілкування, соціальних навичок і соціальної усвідомленості. Водночас статистично значущих змін не зафіксовано за шкалами позитивних і негативних метакогнітивних переконань та когнітивної самосвідомості, що вказує на відносну стійкість окремих метакогнітивних характеристик і потребу в більш тривалій або більш спеціалізованій роботі з ними.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

- вперше: обґрунтовано й емпірично верифіковано концептуальну модель формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов; визначено тріаду психологічних умов її формування, а саме розвиток соціального інтелекту, когнітивної самосвідомості й метакогнітивної регуляції, національної ідентичності в поєднанні з міжкультурною чутливістю; визначено рівні, критерії та показники комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов; емпірично встановлено структурно-рівневі та структурно-змістові особливості комунікативної культури залежно від років навчання та досвіду перебування в іншомовному середовищі; доведено роль метакогнітивних переконань і короткострокових міжнародних програм у розвитку комунікативної культури;

- уточнено: зміст поняття «комунікативна культура майбутніх фахівців іноземних мов» та її психологічну структуру, що охоплює мотиваційно-ціннісний, метакогнітивний, мовно-комунікативний і соціально-поведінковий компоненти;

- подальшого розвитку набули принципи й підходи до формування комунікативної культури в системі професійної підготовки майбутніх фахівців іноземних мов.

Практичне значення дисертації полягає в розробленні авторського комплексу методик психодіагностичного вивчення комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов, що містить апробовані й адаптовані інструменти, придатні для вимірювання кількісних і якісних характеристик досліджуваного явища. Розроблена програма формування комунікативної культури може бути використана в освітньому процесі закладів вищої освіти, у професійній підготовці майбутніх фахівців іноземних мов, у процесі викладання навчальних дисциплін «Практичний курс англійської мови», «Міжкультурна комунікація», «Теорія та практика перекладу», а також для розроблення психолого-педагогічних технологій, спрямованих на розвиток комунікативної культури й комунікативної компетентності майбутніх фахівців іноземних мов.

Ключові слова: комунікативна культура, майбутні фахівці іноземних мов, студенти ЗВО, міжкультурна комунікація, соціальний інтелект, метакогнітивна регуляція, національна ідентичність, міжкультурна чутливість, комунікативна толерантність, готовність до комунікації, психологічні умови, програма формування комунікативної культури.

ABSTRACT

Kovalchuk, Yu. V. Psychological Features of Communicative Culture Development in Future Foreign Language Professionals. – Qualifying scientific work submitted as a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the '053 Psychology' Speciality. – The National University of Ostroh Academy, Ostroh, 2026.

This dissertation focuses on the theoretical, methodological, and empirical investigation of the psychological aspects involved in developing communicative culture among future foreign language professionals during their training.

The study offers a comprehensive theoretical analysis of psychological approaches to understanding the essence and structure of communicative culture. Communicative culture is conceptualised as a multidimensional phenomenon emerging from the organic synthesis of communication processes and the individual's general culture. Unlike communicative competence, speech culture, or speech etiquette, which reflect particular instrumental or normative aspects of communicative activity, communicative culture is understood as a profound integrative personal quality that operates simultaneously at the personal, axiological, reflective, and operational levels. It ensures both an individual's internal readiness for dialogue and the practical realisation of communication in real social and intercultural situations.

The dissertation systematises socio-cultural, personality-centred, activity-based, metacognitive, and axiological approaches to the understanding of communicative culture. The socio-cultural approach enables the examination of communicative culture in the context of intercultural competence, national identity, tolerance, and an individual's capacity for constructive interaction with representatives of other cultures. The personality-centred approach enables the interpretation of communicative culture as a complex, holistic, and dynamic personal formation shaped by life experience, value orientations, and social and emotional intelligence. The metacognitive approach foregrounds the individual's ability to consciously construct, monitor, evaluate, and regulate their own

communicative behaviour. The axiological approach highlights the humanistic nature of communicative culture, its moral and ethical content, and its connection with the system of personal and professional values. The activity-based approach provides grounds for viewing communicative culture as a quality that is formed, consolidated, and manifested in the course of real interaction.

The study differentiates communicative culture from related constructs, including communicative competence, communicative intelligence, speech culture, and speech etiquette. It is argued that communicative competence constitutes a component of communicative culture insofar as it ensures the possession of communicative knowledge, skills, and abilities; communicative intelligence serves as an important psychological resource for its development because it enables an individual to understand social situations, interpret the interlocutor's intentions, and navigate interpersonal interaction; speech culture performs the function of the linguistic instrumentarium of communicative culture; and speech etiquette represents its normative aspect, associated with adherence to socially acceptable forms of verbal behaviour.

Taking into account existing approaches to the structure of communicative culture, the following components are identified: motivational-value, metacognitive, linguistic-communicative, and socio-behavioural. The motivational-value component constitutes the core of communicative culture and reflects the individual's internal orientation towards authentic communication, dialogicity, tolerance, professionally significant communicative values, and readiness for interaction. The metacognitive component performs a regulatory function by ensuring awareness, monitoring, evaluation, and correction of one's own communicative activity. The linguistic-communicative component is associated with mastery of linguistic resources, communicative strategies, linguistic flexibility, compensatory skills, and the ability to sustain communication in a foreign-language environment. The socio-behavioural component reflects the capacity for social adaptation, understanding of communicative context, non-violent communication,

empathic interaction, and sensitivity to both verbal and non-verbal aspects of communication.

Accordingly, the communicative culture of future specialists in foreign languages is defined as a multidimensional, integral personal quality that enables an individual to consciously construct, regulate, and reflect upon their own communication in order to achieve professionally and socially significant goals based on a clearly shaped cultural, including national, identity, values, and norms. Such an understanding makes it possible to interpret communicative culture not merely as a set of verbal abilities or communicative skills, but as a holistic psychological system encompassing value orientations, metacognitive mechanisms, linguistic competence, and socio-behavioural maturity.

The dissertation identifies three principal psychological conditions for the development of communicative culture among future foreign language professionals: the development of social intelligence; the development of cognitive self-consciousness and metacognitive regulation skills; and the formation of national identity in conjunction with intercultural sensitivity. Social intelligence is regarded as the psychological foundation of an individual's adaptability to interpersonal and intercultural interaction. It enables understanding of the social context of communication, interpretation of others' behaviour, anticipation of an interlocutor's reactions, and appropriate responses to changes in communicative situations. Metacognitive regulation is presented as a mechanism for the conscious management of communicative activity, enabling future foreign language professionals to evaluate their own communicative actions, identify difficulties, adjust behavioural strategies, and avoid rigid modes of responding. National identity is interpreted as the value-based foundation of intercultural dialogue, ensuring personal stability in a multicultural environment, preserving cultural subjectivity, and shaping the position of an intercultural communicator.

The study substantiates four levels of communicative culture development in future specialists in foreign languages: zero, elementary, adaptive, and creative. Their identification is based on the degree of differentiation, integration, and

hierarchical organisation of the structural components of communicative culture. A criterion-based diagnostic framework is theoretically substantiated and encompasses linguistic-communicative, socio-cultural/interactive, and personal-reflective criteria. The linguistic-communicative criterion reflects the level of mastery of linguistic means, communicative strategies, linguistic flexibility, and compensatory competence. The socio-cultural / interactive criterion characterises the capacity for intercultural interaction, social adaptation, communicative tolerance, social awareness, and non-violent communication. The personal-reflective criterion encompasses motivational-value characteristics, cognitive self-consciousness, metacognitive regulation, willingness to communicate, and the capacity for reflective understanding of one's own communicative behaviour.

A comprehensive empirical investigation into the communicative culture of future foreign-language professionals was conducted. It was found that the majority of participants demonstrated a medium level of communicative culture development. The most developed characteristics were willingness to communicate, national identity, and certain aspects of metacognitive regulation. At the same time, intercultural sensitivity, social skills, and social awareness were found to be less developed, indicating difficulties in applying communicative knowledge, values, and attitudes in real-world social and intercultural interactions.

The analysis of the dynamics of communicative culture across different years of study demonstrated that the linguistic-communicative component develops progressively throughout professional training. In first-year students, the structure of communicative culture is dominated by processes of internal self-regulation, while motivational-value and socio-behavioural characteristics remain comparatively less integrated. Among second-year students, the structure becomes more integrated, and interrelations between motivational-value and linguistic-communicative characteristics acquire central importance. In senior students, the structure of communicative culture becomes the most complex and integrated; links between metacognitive and socio-behavioural characteristics are strengthened,

indicating a gradual transition from a predominantly reflective-control model of communicative culture functioning to a more integrated socio-reflective model.

The results of the correlation analysis confirmed the integrative nature of communicative culture in future foreign language professionals. A central place in its structure is occupied by willingness to communicate, which is associated with indicators of all other components and functions as a key integrator of communicative culture. Motivational-value characteristics create the value-based foundation of communicative interaction; socio-behavioural characteristics ensure its practical implementation; and metacognitive mechanisms perform the functions of internal regulation, reflection, and control of communicative activity.

Particular attention is paid to the metacognitive component. It was found that cognitive self-consciousness, the need to control one's own thoughts, negative beliefs about the uncontrollability of thoughts, and other metacognitive characteristics form a relatively autonomous system of internal regulation. At the same time, a dual influence of metacognitive processes on the development of communicative culture was established. On the one hand, cognitive self-consciousness promotes reflectivity, conscious self-observation, and regulation of communicative activity. On the other hand, an excessive need to control thoughts and beliefs concerning their uncontrollability may reduce social awareness, social skills, and spontaneity in interpersonal interaction. This indicates the need to develop not only reflectivity, but also psychological flexibility, cognitive confidence, and the capacity for adaptive responses under conditions of communicative uncertainty.

Factor analysis identified a generalised metacognitive factor that integrates the principal indicators of metacognitive beliefs. Its connections with other components of communicative culture confirmed the important role of metacognitive regulation in the organisation of communicative activity and intercultural interaction.

It was established that the experience of staying in a foreign-language environment is an important factor in the development of communicative culture; however, its influence is non-linear. Students with experience in intercultural

interaction generally scored higher on most components of communicative culture than those without such experience. The most favourable results were observed among students with experience of staying in a foreign-language environment for one to six months. By contrast, prolonged residence abroad did not always lead to a further increase in indicators. Thus, intercultural experience should not be regarded as an automatically positive factor, but rather as a developmental resource whose effectiveness depends on the level of reflective comprehension and psychological support.

The results of a multiple regression analysis identified the most significant predictors of the development of communicative culture among future foreign language professionals. These include the development of national identity, cognitive self-consciousness, metacognitive regulation, social skills, and experience of staying in a foreign-language environment. This provided the basis for developing a theoretical-conceptual and empirical model of the development of communicative culture in future foreign language professionals, reflecting the interrelations among its structural components, psychological conditions, and criteria for the development of each component.

Taking into account the results of theoretical and empirical investigations, a programme to develop a communicative culture among future foreign language professionals was designed and tested. Communicative culture development is viewed as a multi-level process encompassing the social assimilation of communicative norms and values, their internalisation, personal comprehension, reflection, and subsequent transformation into internal regulators of communicative behaviour.

The structure of the programme included several interrelated areas of work: the development of national identity and intercultural sensitivity; the development of cognitive self-consciousness and metacognitive regulation skills; the development of social skills; the stimulation and reflective comprehension of intercultural interaction experience; and the development of the linguistic-communicative component in the process of classroom foreign-language training.

Particular attention was paid to the development of linguistic flexibility, compensatory strategies, willingness to communicate under conditions of uncertainty, and non-violent communication skills. For students who had experience of staying in a foreign-language environment or had completed short-term language courses abroad, psychological support aimed at reflective comprehension of intercultural experience was provided. For students without such experience, conditions were created to model intercultural interaction through communication with native speakers, role-plays, intercultural discussions, and the analysis of authentic communicative situations.

The results of the programme implementation confirmed its effectiveness. Following the formative intervention, an increase was recorded in the level of development of all components of communicative culture. The most substantial positive changes were observed in intercultural sensitivity, willingness to communicate, linguistic flexibility, non-violent communication skills, social skills, and social awareness. At the same time, no statistically significant changes were found in the scales for positive and negative metacognitive beliefs or cognitive self-consciousness, indicating the relative stability of certain metacognitive characteristics and the need for longer-term or more specialised work with them.

The scientific novelty of the study lies in the fact that it:

- for the first time, substantiates and empirically verifies a conceptual model of communicative culture development in future foreign language professionals;
- identifies a triad of psychological conditions for such development, namely the development of social intelligence, cognitive self-consciousness and metacognitive regulation, and national identity in conjunction with intercultural sensitivity;
- determines the levels, criteria, and indicators of communicative culture in future foreign language professionals;
- empirically establishes the structural-level and structural-content features of communicative culture depending on years of study and experience of staying in a foreign-language environment;

- demonstrates the role of metacognitive beliefs and short-term international programmes in communicative culture development;
- clarifies the content of the concept of "communicative culture of future foreign language professionals" and its psychological structure, including motivational-value, metacognitive, linguistic-communicative, and socio-behavioural components;
- further develops the principles and approaches to the development of communicative culture within the system of professional training of future foreign language professionals.

The practical significance of the dissertation lies in the development of an authorial set of methods for the psychodiagnostic investigation of communicative culture in future foreign language professionals, comprising tested and adapted instruments suitable for measuring both quantitative and qualitative characteristics of the phenomenon under study. The communicative culture development programme may be used in the educational process of higher education institutions, in the professional training of future foreign language professionals, in the teaching of such courses as Practical English, Intercultural Communication, and Theory and Practice of Translation, as well as in the development of psychological and pedagogical technologies aimed at fostering communicative culture and communicative competence in future foreign language professionals.

Keywords: communicative culture; future foreign language professionals; higher education students; intercultural communication; social intelligence; metacognitive regulation; national identity; intercultural sensitivity; communicative tolerance; willingness to communicate; psychological conditions; communicative culture development programme.